

Motion till riksdagen 2024/25:519

av Nima Gholam Ali Pour (SD)

Ökad kunskap bland allmänheten om fertilitet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att utreda en strategi för att höja kunskapen om fertilitet bland allmänheten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Fertilitet, eller förmågan att få barn, är en komplex process som påverkas av många faktorer hos både män och kvinnor. Denna förmåga varierar naturligt över tid och kan påverkas av livsstilsval, medicinska tillstånd och miljöfaktorer. Att förstå hur fertilitet fungerar och varför den kan minska är viktigt för att kunna göra informerade beslut om familjeplanering och hälsa.

Kvinnans fertilitet är starkt kopplad till äggstockarnas funktion. Med åldern minskar både antalet och kvaliteten på äggen. Den mest fertila perioden för en kvinna är mellan 20 och 25 år. Efter denna period börjar fertiliteten gradvis att minska, och denna minskning accelererar efter 35 års ålder. Vid 40 års ålder är chansen att bli gravid betydligt lägre, och risken för missfall och genetiska förändringar ökar.

Manlig fertilitet påverkas också av ålder, men inte lika dramatiskt som hos kvinnor. Män producerar spermier kontinuerligt från puberteten och framåt. Spermiekvaliteten kan dock försämrats med åldern, vilket kan leda till minskad fertilitet. Efter 40 års ålder kan spermiernas rörlighet och antal minska, och risken för genetiska mutationer i spermierna kan öka. Detta kan påverka chanserna att befrukta ett ägg och leda till ökade risker för missfall och vissa medfödda sjukdomar.

Förutom ålder finns det flera andra faktorer som kan påverka fertiliteten hos både män och kvinnor:

- Livsstil: Rökning, alkoholkonsumtion och drogmissbruk kan ha negativa effekter på fertiliteten. En hälsosam kost och regelbunden motion kan däremot främja fertiliteten.

- Vikt: Övervikt och undervikt kan båda påverka hormonbalansen och därmed fertiliteten. För kvinnor kan extremt låg kroppsfettprocent störa menstruationscykeln.
- Stress: Kronisk stress kan påverka både mäns och kvinnors fertilitet negativt.
- Miljöfaktorer: Exponering för vissa kemikalier, tungmetaller och strålning kan påverka fertiliteten.

Fertilitet är en viktig aspekt av reproduktiv hälsa som påverkas av ålder, livsstilsval och medicinska tillstånd. Genom att vara medveten om dessa faktorer och vidta åtgärder för att främja sin fertilitet kan man öka sina chanser att få barn när tiden är rätt.

Tyvärr vittnar många läkare om att mycket av kunskapen om fertilitet kommer som en överraskning för många som vill bli föräldrar. Margareta Kitlinski, överläkare vid reproduktionsmedicinskt centrum i Malmö, skriver i en debattartikel i Sydsvenskan från 5 juli 2024:

”Varje dag möter jag personer i fertil ålder som uttrycker sin besvikelse, sorg och förundran över att de inte tidigare i livet fått information om hur möjligheterna att få barn förändras beroende sådant som till exempel ålder och vikt.”

Medan både män och kvinnor under livets gång får saklig information om preventivmedel från olika myndigheter och institutioner så får man ofta information om fertilitet från medierna som kanske rapporterar om vilken kändis som fått barn vid 50 års ålder. Det finns en dålig kunskap om fertiliteten bland allmänheten som drabbar både enskilda individer men också samhället i stort.

2023 var antalet födda barn per kvinna det lägsta som någonsin uppmätts i Sverige och låg strax under 1,5 barn per kvinna enligt det mått som kallas summerat fruktsamhetstal. Medelåldern bland förstagångsföräldrar var det högsta någonsin.

Låg fertilitet kan ha flera betydande effekter på samhället. En åldrande befolkning leder till att färre arbetsföra människor måste stödja en större andel pensionärer. En minskad befolkning leder till en mindre arbetskraft, vilket kan påverka produktiviteten och ekonomisk tillväxt. Länder med låg fertilitet kan behöva öka invandringen för att kompensera för befolkningsminskningen och för att upprätthålla arbetskraften. Skatterna behöver höjas då färre arbetsföra behöver finansiera ökade sociala kostnader på grund av en åldrande befolkning. Dessa är endast några av de många problem som följer av en låg fertilitet i samhället.

Det behövs insatser för att öka och förmedla kunskap om fertilitet till allmänheten. Precis som kunskap om preventivmedel förmedlas till alla från ung ålder för att hindra oönskad graviditet så borde även kunskap om fertilitet förmedlas till allmänheten för att förebygga ofrivillig barnlöshet. Det räcker inte med ekonomiska incitament för att öka barnafödandet om grundläggande kunskaper om fertilitet saknas bland allmänheten.

Vilken myndighet eller vilka myndigheter som ska få ett uppdrag att arbeta med kunskapshöjande insatser avseende fertilitet och vilka målgrupperna för kunskaps-höjningen ska vara borde vara föremål för en noggrann utredning. En strategi för att höja kunskapen om fertilitet bland allmänheten är en av många insatser som behövs för att försöka komma till rätta med många av de problem som följer av lågt barnafödande.